

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 roku

Sąd Rejonowy w Biskupcu III Wydział Rodzinny i Nieletnich,

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Katarzyna Wilchowska

Protokolant stażysta Natalia Zabłocka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 listopada 2016 roku w B.

sprawy z powództwa J. O.

przeciwko A. O. zastąpionej przez przedstawicielkę ustawową S. O.

o obniżenie alimentów

oddala powództwo.

UZASADNIENIE

Powód J. O. wystąpił o obniżenie alimentów ostatnio zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie na rzecz małoletniej A. O. z kwoty po 500 złotych miesięcznie do kwoty po 200 złotych miesięcznie.

W uzasadnieniu pozwu podniósł, że do tej pory płacił alimenty, choć nie zawsze terminowo, jednak w chwili obecnej sam potrzebuje pomocy, ponieważ orzeczeniem lekarza z marca 2014 r. stwierdzono, że jest całkowicie niezdolny do pracy. Otrzymał rentę w kwocie 641,69 zł, a zatem po zapłacie alimentów pozostaje mu kwota 141,69 zł miesięcznie na utrzymanie i leki.

Małoletnia A. O., zastąpiona przez przedstawicielkę ustawową S. O., w odpowiedzi na pozew, wniosła o oddalenie powództwa w całości. W uzasadnieniu podniosła, że obowiązkiem obojga rodziców jest dbanie o dobro dziecka i zaspokajania jego podstawowych potrzeb życiowych. Wskazała, iż w 2011 roku odeszła od swojego męża, albowiem spożywał alkohol i wszczywał awantury. S. O. nadto podała, iż w tamtym okresie posiadała niskie dochody, a powód nie interesował się małoletnią, nie dbał o nią, nie pamiętał o jej urodzinach. W późniejszym czasie S. O. musiała złożyć wniosek do kancelarii komorniczej, albowiem J. O., mimo posiadanych środków pieniężnych, uparczywie uchylał się od ciężącego na nim obowiązku z mocy prawa, czym naraził ją na niemożność zaspokojenia jej podstawowych potrzeb życiowych. Przez 16 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku rozwodowego w ogóle nie łożył na córkę. Później wpłaty rat alimentacyjnych przez powoda były nieregularne. Przez okres 5 lat jak powód wyprzedawał składniki majątku wspólnego i nigdy nie przekazywał żadnych pieniędzy na utrzymanie córki. S. O. wskazała, że obecnie otrzymuje najniższe wynagrodzenie, musi z tej kwoty musi opłacić mieszkanie, wyżywienie, ubrania, a w roku szkolnym są zwiększone wydatki z uwagi na zakup pomocy dydaktycznych, przyborów szkolnych. Wskazała również, że S. O. oprócz otrzymywanej renty, posiada 14 ha gospodarstwa oraz dom. Zaś małoletnia zdała dopiero do II klasy gimnazjum, chce zapewnić jej dobre wykształcenie, a co wiąże się z dużym nakładem finansowym.

Sąd ustalił, co następuje:

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 2 marca 2012 r. w sprawie o sygn. akt VI RC 1281/11 rozwiązał małżeństwo J. O. i S. O., i jednocześnie, między innymi, zobowiązał strony do ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania

małoletniego dziecka i z tego tytułu zasądził od J. O. na rzecz małoletniej A. O. alimenty po 500 zł miesięcznie płatne do rąk matki S. O. do 10-go każdego miesiąca z góry z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

(dowód: wyrok z dnia 02 marca 2012 r. ze sprawy VI RC 1281/11 Sądu Okręgowego w Olsztynie k. 144-145)

Małoletnia A. O. miała wówczas 10 lat.

S. O. miała wtedy 52 lata, po opuszczeniu wspólnego gospodarstwa rolnego podjęła pracę na 1/2 etatu jako gospodarz domu i osiągała wynagrodzenie w kwocie 580 zł. Nadto podejmowała się dodatkowych zajęć, jeżeli tylko w zakładzie pracy była taka możliwość. Mieszkała wraz z córką u syna i jego narzeczonej, w wynajmowanym przez syna mieszkaniu, do utrzymania którego dokładała się w kwocie 500 zł. Otrzymywała wsparcie od pełnoletniej córki, która przebywała za granicą. Dostawała od powoda alimenty na małoletnią, lecz nieregularnie. Z MOPS-u świadczeń nie otrzymywała.

(dowód: umowa k. 101 ze sprawy VI RC 1281/11 Sądu Okręgowego w Olsztynie, zeznania przedstawicielki pozwanej k. 80-81)

J. O. miał wtedy 52 lata, prowadził gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 30 ha. Pobierał dopłaty w kwocie 1000 zł na jeden hektar. Płacił 500 zł alimentów na małoletnią – zaległych i bieżących. Mieszkał sam. Widywał się z małoletnią córką raz w miesiącu – w inny sposób nie uczestniczył w utrzymaniu małoletniej. W 2011 r. powód przebywał na zwolnieniach lekarskich i do pracy w gospodarstwie najmował pracownika. Spłacał również kredyty związane z gospodarstwem, które na tamtą chwilę wynosiły 18000 zł.

(dowód: częściowo zeznania powoda k. 79-80, zeznania przedstawicielki ustawowej k. 80-81; oświadczenie k. 73; zaświadczenie k. 74-75, k. 51; zaświadczenia lekarskie k. 91-97; uzasadnienie wyroku z 02.03.2012 r. k. 146-154)

W późniejszym okresie J. O. uchylał się od obowiązku alimentacyjnego. Alimenty były egzekwowane przez komornika sądowego.

(dowód: zaświadczenie k. 51)

Obecnie małoletnia A. O. ma 14 lat. Nie choruje przewlekłe. Uczęszcza do drugiej klasy gimnazjum. Wszelkie koszty związane z utrzymaniem i opłaty dotyczące jej nauki regulowane są przez matkę małoletniej - S. O.. Ostatnie alimenty powód zapłacił w listopadzie ubiegłego roku.

Pozwany posiada zadłużenie w tytułu alimentów, sprawa prowadzona jest przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Biskupcu – J. S., ale egzekucja jest nieskuteczna. Na dzień 23 czerwiec 2016 r. zadłużenie z tytułu zaległych alimentów wynosiło 9128,17 zł. Małoletnia nie otrzymuje środków z Funduszu Alimentacyjnego.

S. O. pracuje w Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w B. i otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1387,99 złotych netto. Choruje na łuszczycę, jednakże nie może podjąć leczenia innego poza ambulatoryjnym. Są wskazania do leczenia szpitalnego, ale w obecnej sytuacji z uwagi na konieczność stałego zarobkowania nie jest to możliwe. Obecnie wraz z córką mieszka u pełnoletniego syna, płaci mu ok. 500-600 zł miesięcznie za pokój i opłaty, w zależności od rachunków. Na jedzenie składa się razem z synem po 400 zł. Małoletnia zapisana jest na obiady w szkole, za które S. O. płaci 60 zł miesięcznie. Ponadto pozwana uczęszcza na siatkówkę – jej koszt to 40 zł miesięcznie, składki w szkole wynoszą ok. 130 zł miesięcznie, na ubrania potrzebuje ok. 120 zł miesięcznie, z uwagi na fakt, iż małoletnia szybko rośnie.

(dowód: zaświadczenie o dokonanych wpłatach k. 51; zaświadczenie k. 50; Oświadczenie k. 73; polecenia przelewu k. 74-75; zeznania przedstawicielki ustawowej pozwanej k. 80-81)

J. O. ma 55 lat. Decyzją z 18 marca 2014 r. Lekarz Rzeczoznawca Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego uznał powoda za okresowo całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym od nadal do marca 2016 r., nie stwierdził niezdolności badanego do samodzielnej egzystencji. Nową wysokość renty rolniczej od 1 marca 2015 r.

ustalono na 641,69 zł, przy czym uzupełniającą część świadczenia zawieszono w 50 %. Decyzją z 29 lutego 2016 r. zawieszono powodowi część uzupełniającą renty w 100% z powodu prowadzenia działalności rolniczej. Po czym ponownie zawieszono mu tę część świadczenia w 50 % z uwagi na posiadanie gospodarstwa rolnego. Uznano powoda za okresowo niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym do maja 2018 r.

(dowód: wypis z treści orzeczenia Lekarza Rzeczoznawcy Kasy k. 4; decyzja znak (...)–1/25 k. 5; decyzja znak 25? (...)–1 k. 77; wypis z treści orzeczenia Lekarza Rzeczoznawcy Kasy k. 76)

W chwili obecnej przed Sądem Rejonowym w Kętrzynie toczy się sprawa o podział majątku wspólnego J. i S. O. po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej. Głównym składnikiem tego majątku jest gospodarstwo rolne położone T. przekazane im umową z 31 marca 1987 r.

Powód od chwili wyprowadzki żony sam dysponuje majątkiem wspólnym. Podejmował próby sprzedaży gospodarstwa, jednakże S. O. nie chciała się zgodzić na sprzedaż, ponieważ powód proponował nierówny podział środków uzyskanych ze sprzedaży.

J. O. w ostatnim roku wydzierzał ziemię rolną swojej siostrze, która otrzymała na nią dotację. Środki otrzymane przez siostrę przeznaczone zostały także na potrzeby i zobowiązania powoda, w tym na jego leczenie stomatologiczne.

(dowód: akt notarialny rep. A nr 593/87 k. 18-19; zeznania przedstawicielki ustawowej małoletniej pozwanej k. 80-81; częściowo zeznania powoda k. 81-82)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów, a w szczególności zeznań stron, a także dokumentów złożonych przez strony. Sąd dał wiarę w całości dowodom z dokumentów, zaś dowodom z zeznań stron w zakresie wyżej opisanym.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 138 kro w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia dotyczącego obowiązku alimentacyjnego, w tym podwyższenia, obniżenia lub uchylenia alimentów.

Przez zmianę stosunków rozumie się zmianę usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub zmianę możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego, istotne zwiększenie lub zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami. Rozstrzygnięcie oparte na podstawie art. 138 kro polega na porównaniu stanu istniejącego w dacie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego alimenty ze stanem istniejącym w dacie orzekania o ich zmianie.

Zadaniem Sądu w niniejszej sprawie było zatem ustalenie, czy po zasądzeniu alimentów w dniu 2 marca 2012 roku w sprawie VI RC 1281/11, nastąpiła istotna zmiana okoliczności w zakresie sytuacji rodzinnej, osobistej i zarobkowej zobowiązanego oraz w zakresie usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, uzasadniająca zmianę dotychczasowej wysokości alimentów. Dlatego też Sąd przede wszystkim porównał, po pierwsze, jak kształtowały się usprawiedliwione potrzeby małoletniej pozwanej w dacie poprzedniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego, a jak w czasie orzekania w niniejszej sprawie, a po wtóre - porównał możliwości zarobkowe i majątkowe powoda we wskazanych wyżej okresach.

Nie budzi wątpliwości, że obowiązek alimentacyjny powoda J. O. względem małoletniej pozwanej A. O. istnieje w dalszym ciągu. Rodzice zobowiązani są bowiem do świadczeń alimentacyjnych względem dzieci, które nie są jeszcze w stanie utrzymywać się samodzielnie i nie posiadają własnego majątku, z którego dochody wystarczałyby na całkowite pokrycie jego kosztów utrzymania lub wychowania (art. 133 § 1 kro). Powód nie wnosił zresztą o uchylenie alimentów, a jedynie o ich obniżenie.

Zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego (art. 135 § 1 kro).

Przez usprawiedliwione potrzeby uprawnionego rozumie się takie potrzeby, których zaspokojenie zapewni mu, odpowiednio do wieku i uzdolnień, prawidłowy rozwój fizyczny i duchowy. Zgodnie z art. 96 kro, rodzice są obowiązani troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka. Stosownie do tej dyrektywy rodzice są obowiązani zapewnić dziecku środki do zaspokojenia zarówno jego potrzeb fizycznych (wyżywienia, mieszkania, odzieży, higieny osobistej, leczenia w razie choroby), jak i duchowych i kulturalnych, także środki wychowania i kształcenia według zdolności, dostarczania rozrywek i wypoczynku.

Przez możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego należy rozumieć nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane, lecz także zarobki i dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych.

Od daty zasądzenia alimentów na rzecz małoletniej A. O. upłynęły ponad 4 lata. Powód nie wykazał, aby zmniejszyły się usprawiedliwione potrzeby związane z utrzymaniem i wychowaniem małoletniej pozwanej A. O.. Uczy się w gimnazjum, co wiąże się z szeregiem wydatków, zwłaszcza na początku roku szkolnego. Należy wskazać, że wraz z dorastaniem i przede wszystkim kształceniem, usprawiedliwione potrzeby dziecka co do zasady wzrastają. Matka małoletniej nie jest w stanie sama sprostać ciągle rosnącym wydatkom związanym z utrzymaniem i wychowaniem dziecka.

S. O. pracuje na pełen etat jednakże z minimalnym miesięcznym wynagrodzeniem. Została pozbawiona możliwości czerpania dochodów z gospodarstwa, a powód nie płaci alimentów od listopada 2015 r., a w życiu małoletniej nie uczestniczy w inny sposób.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że rodzice nie są zobowiązani do zaspokajania finansowych potrzeb dziecka w częściach równych. Zgodnie z treścią art. 135 § 2 kro, wykonywanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, może polegać także, w całości lub części, na osobistych staraniach o jego utrzymanie lub wychowanie. Małoletnia pozwana znajduje się pod bezpośrednią opieką matki, która sama czyni starania o jej rozwój umysłowy i fizyczny, co wiąże się z nakładem osobistej pracy wychowawczej. Powód w ostatnim czasie bardzo rzadko kontaktuje się z córką. W tej sytuacji ciężar finansowy utrzymania dziecka powinien spoczywać przede wszystkim na powodzie.

Faktem jest, że powód oprócz małoletniej pozwanej nie ma nikogo na utrzymaniu i że został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie, wobec czego otrzymał rentę w niewielkiej wysokości. Powód podał, że jest współwłaścicielem 14 ha ziemi rolnej, jednakże wydzierżawił ją na okres ostatniego roku i dlatego nie czerpał z niej korzyści, chociażby w postaci dopłat. W ocenie Sądu umowę tę należy uznać za pozorną. J. O. zawarł ją z siostrą i jak podał „siostrze potrzebne były pieniądze, a ponadto miał u niej dług”. Z zeznań samego powoda wynika, że część z otrzymanych przez siostrę dotacji została przeznaczona na jego leczenie stomatologiczne, a część na spłatę jego długów wobec siostry – których nota bene wysokości nie podał, natomiast od roku nie zapłacił alimentów na córkę. Wydzierżawiając ziemię pozbawił się możliwości otrzymania dotacji, która przekazana by była bezpośrednio jemu, a co w konsekwencji doprowadziłoby do jej zajęcia z powodu zaległości alimentacyjnych. Powód potrzebę zaspokojenia potrzeb córki stawia na ostatnim miejscu w swojej hierarchii wydatków. Po otrzymaniu środków od siostry zadbał o swoje leczenie, natomiast przez ostatni rok nie uczestniczył w finansowym utrzymaniu córki, przez co cały ten ciężar spoczął na matce małoletniej. J. O. poprzez zawartą umowę dzierżawy nieudolnie usiłował wykazać swój mniejszy rzeczywisty dochód, a tym samym uzasadnić konieczność obniżenia alimentów. Sąd nie dał wiary tym twierdzeniom. Jak powszechnie wiadomo, z ziemi rolnej można dostać dopłaty unijne, których kwota uzależniona od ilości hektarów i zasadniczo jest znaczna.

Małoletnia pozwana nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Z racji wieku zdana jest wyłącznie na pomoc swoich rodziców. To na rodzicach ciąży obowiązek dostarczenia jej środków utrzymania i wychowania. Wyłącznie od ich woli i możliwości zależy dalszy rozwój małoletniej. Oczywistym jest fakt, iż obowiązek utrzymania dziecka spoczywa także na matce małoletniej. Nie ulega jednak wątpliwości, że obowiązek ten jest przez nią realizowany również poprzez osobiste starania o utrzymanie i wychowanie małoletniej (art. 135 § 2 k.r.o.). W takim wypadku świadczenie alimentacyjne

ojca małoletniej pozwanej powinno polegać na pokrywaniu kosztów utrzymania i wychowania uprawnionej poprzez łożenie alimentów w wysokości po 500 zł miesięcznie. Kwota ta jest adekwatna w stosunku do możliwości finansowych powoda i usprawiedliwionych potrzeb małoletniej.

Biorąc powyższe na uwadze należy wskazać, że nie nastąpiła taka zmiana, która uzasadniałaby obniżenie alimentów zasądzonych od powoda na rzecz małoletniej pozwanej. Porównując sytuację powoda w dacie uprawomocnienia się wyroku zasądzającego alimenty z sytuacją obecną stwierdzić należy, że powód wobec stanu swojego zdrowia otrzymał rentę i został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie, ale w dalszym ciągu posiada to gospodarstwo, które daje mu możliwości osiągnięcia dochodu. Już w chwili ustalania wysokości alimentów, przy wyroku rozwodowym, powód przedstawiał liczne zwolnienia lekarskie i jak sam stwierdził już wtedy miał problemy zdrowotne, ale korzystał z pomocy innych osób w pracach w gospodarstwie. Stwierdzić zatem należy, iż orzeczenie lekarza orzecznika KRUS było niejako potwierdzeniem stanu istniejącego już w 2012 r., a wtedy możliwości zarobkowe powoda zostały ocenione w ten sposób, że stać go na zapłatę alimentów w kwocie 500 zł. W ocenie Sądu powód nie wykorzystuje swych możliwości zarobkowych, a wręcz uniemożliwił skuteczną egzekucję z tytułu świadczeń alimentacyjnych zawierając pozorną umowę dzierżawy. Nie pojawiły się żadne inne nowe okoliczności, które uzasadniałyby obniżenie alimentów zasądzonych od powoda na rzecz małoletniej pozwanej. Powód podejmując konkretne decyzje życiowe, w tym dotyczące gospodarstwa, winien mieć na uwadze, że ma na utrzymaniu dziecko, któremu również musi zapewnić utrzymanie.

Rodzice nie mogą uchylić się od obowiązku alimentacyjnego na tej podstawie, że wykonanie obowiązku stanowiłoby dla nich nadmierny ciężar. Są obowiązani podzielić się z dzieckiem nawet najmniejszymi dochodami (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06 stycznia 2000r. w sprawie I CKN 1077/99, LEX nr 51637).

Mając na uwadze powyższe, uznając, że powód dysponuje możliwościami zarobkowania na poziomie pozwalającym czynić zadość dotychczasowemu obowiązkowi alimentacyjnemu względem małoletniej pozwanej, Sąd, na podstawie powołanych na wstępie przepisów, powództwo oddalił.